

nikom ležečim v napravo šolskega vrta. Krajni šolski svet pa je prosil za podporo pri c. kr. deželnem šol. svetu. Po poročilu c. kr. okr. šol. sveta Kamniškega*) dobila je Blagoviška šola podpore v znesku 74 gld. in sicer:

za najemščino šolskega vrta 40 gld., za napravo kmetijskega orodja 24 gld. in za napravo kmetijske knjižnice 10 gld.

To vsoto naklonil je c. kr. dež. šol. svet dné 25. nov. 1877. l. tukašnje šoli izvanredno!

Pozneje, ko je bil učitelj Fran Cerar upokojen, radi najemščine šolskega vrta pa se mu slabi nameni bili podtikali, vzel je zemljišče nazaj.

Tako ga ni šolskega vrta in ga ne bó, ker tû v obližji pripravnega svetá ni dobiti, akopram je sadjarstvo tû gojiti jedna najlepših in najhvaležnejših nálog učitelja.

Sedaj ima šola po posredovanji sedanjega učitelja zopet le začasni sadni vrt; tû vadijo se učenci vsaj dejansko cepiti. (Dalje prih.)

P o b e r k i

o šolstvu iz minulega zasedanja deželnih zborov.

1. Česki deželni zbor. Upravni odbor deželnega učiteljskega društva českega poslal je českemu zboru prošnjo, da naj isti iz razloga, ker je naučno ministerstvo na Dunaji razpisalo 3 nagrade le za nemške mladinske spise, tudi razpiše 3 nagrade za česke mladinske spise. Ali je česki zbor uslišal opravičeno prošnjo, ne vémo.

Česki deželni zbor je pa tudi uredil na novo učiteljske plače. Dotični predlog bil je ta-le: Normalna učiteljska plača na vseh občnih ljudskih šolah ustanovlja se po 500 gld., na meščanskih šolah pa 600 gld. Na tej podlogi znašajo petletne doklade na ljudskih šolah po 50 gld., na meščanskih po 80 gld. Učiteljem ljudskih šol v občinah, ki imajo nad 5000 prebivalcev, določijo se aktivne doklade po 200 gld., v občinah od 2000 do 5000 prebivalcev pa 100 gld. Aktivne doklade meščanskih učiteljev znašajo 200 gld. Podučitelji sè spričevalom zrelosti dobé 350 gld., oni sè spričevalom sposobnosti 450 gld. Funkcionalna doklada za šolsko vodstvo znaša: na eno- in dvorazrednicah 50 gld., na tro- do štirirazrednicah 100 gld., na pet- in večrazrednicah 150 gld. Šolske občine prevzamejo en del troškov, ki so v zvezi z učiteljskimi plačami.

2. Gališki deželni zbor sklenil je, da dobé ljudski učitelji petletne doklade, zajedno se pa tudi stanje veroučiteljev materialno zboljša.

3. Koroški deželni zbor je tudi povišal plače svojim učiteljem, in sicer dobé te-le: 700, 600, 540 in 480 gld. — kakor na Štajerskem. Razven tega se pa še šolski vodje službojoči na vaških šolah, uvrsté po možnosti v tretji plačilni red.

4. Kranjski deželni zbor je v svoji 8. seji dné 22. dec. l. 1887. odklonil peticijo, katero je vložilo učiteljstvo litijskega, črnomaljskega in postojnskega okraja za zboljšanje učiteljskih plač. — O tem se je užé mnogo pisalo, zato se nočemo spuščati v daljno razgovarjanje. Kranjske učitelje le opozorujemo: Le trkajte dosledno in složno na dotičnem mestu, in prej ali slej treba bode zadovoljiti vaše zahteve. Pred vsem pa mora vso kranjsko učiteljstvo (ne le posamezni okraji) povzdigniti svoj glas, le tedaj bode uspeh.

5. Štajerski deželni zbor sklenil je za slovensko učiteljstvo Spodnjega Štajerja prevažen in zajedno osodepoln zakon. Rečeni zbor izpremenil je namreč §. 15. za-

*) Laibacher Schulzeitung, 25. nov. 1877, št. 22.

kona od 17. maja 1877. l., št. 15. dež. zak. lista, ter se glasi tako-le: „Pravico, učiteljske osebe kazensko premeščati na druga mesta, obdrži si neomejeno deželni šolski svet. Ravno tako lahko isti ukaže premeščenje učitelja iz službenih ozirov, ako to dotični okrajni šolski svet predlaga ali če za to učitelj sam prosi, vloživši utrjeno in po okrajnem šolskem svetu podpirano prošnjo, kateri tudi deželni odbor privoli. Vender se uradno premeščenje v jednom in istem okraji naj ne ponovi, dokler okrajnemu (mestnemu) šolskemu svetu v tem času ni bilo možno izvrševati svojih predlogov vsaj pri treh nameščajočih se učiteljskih mestih, katera pravica mu gre po zakonu. Vsaka službujoča učiteljska moč ima se udati takemu premeščenju, katero ukaže deželni šolski svet na podlogi popred izvršene disciplinarne preiskave ali iz službenih ozirov. Službeno predstavljene učiteljske osebe dobivajo naprej svoje imajoče plače ter imajo pravico zahtevati, ako niso same prosile za premeščenje, povrnitev stroškov povzročenih po selitvi iz deželnega šolskega zaklada. Stroške pri selitvi izračuni deželni šolski svet v soglasji z deželnim odborom“.

Za navedeni tekst postavbe glasovali so vsi nemški poslanci, mnogi le vsled discipline, akopram so ga slovenski poslanci krepko ali žal brezuspešno pobijali. Hvala slovenskim poslancem za njihov napor! Da je ta zakon napérjen zgolj le proti slovenskim učiteljem, pač ni težko uganiti. Omenjeni zakon bode — kakor upajo Nemci —, poravnal nasprotje mej dež. šol. svetom in slov. učiteljstvom, ustavil hujskanje zoper Nemce(?) in ugodil neki opravičenim željam Slovencev, da se priuče nemščini. V prvi vrsti zadel bode zakon óne učitelje, ki ne dosežejo zahtevanega učnega cilja v nemščini, ter sploh óne, ki so razvpiti kot národní fanatiki (!). Kdor pozná pravičnost Nemcev, umel bode, kako se čuti slovensko učiteljstvo pod Damokljevim mečem. Sapienti sat!

6. Nižje avstrijski deželni zbor pečal se je z vprašanjem, imajo naj li učiteljice pravico do možitve, ali ne. Deželni odbor obrnil se je na okrajne šolske nadzornike, naj izrečejo svoje mnénje vzeto iz prakse o tej stvari. Na podlogi dobivših poročil izveščal je potem dr. Lustkandel ter je krepko zaščital pravice učiteljic. Iz njegovega govora naj povzamemo le to:

„Nikjer toliko ne odločuje kakovost osebnosti, kakor ravno o šolstvu. Zató se lahko dogodi, da sposobna učiteljica, če je tudi omožena, zamore za vzgojo in pouk izročene ji mladine mnogo več pridobiti, nego li za potrebo usposobljen učitelj, če tudi ni oženjen. Ravno tako sposoben, odločen in več učitelj mnogo uspešneje poučuje, nego li učiteljica slabe volje, če je omožena, ali ne. Prvi in glavni pogoj za uspešno delovanje vsakega učitelja je, da je z dušo in telom zavzet za svoj poklic. In tako je mogoče, da oženjen učitelj ali omožena učiteljica bolje vzgoja in poučuje mladino od neoženjenih; mogoče je pa tudi, da neoženjeni (neomoženi), ki goré za svoj stan, dosežejo mnogo boljši uspeh od zaročenih, katerim je šola šele druga stvar.

Zató je pri imenovanji učiteljskih osob pred vsem gledati na njihovo usposobljenje, a nikdar na to, da se li nahajajo v zakonskem stanu, ali ne.

Šolska uprava mora biti utemeljena na stalnih načelih, ter se ozira naj samo na to, kar se zлага s strogo pametjo; zato naj uvažava le potrebno in koristno, a nikakor naj se samovoljno v nestalnih nazorih ne premetava iz jedne skrajnosti v drugo. Predno tedaj, dokler se s faktičnimi dogodki ne dokaže, da omožene učiteljice zarès le z malo koristjo in uspehom v ljudski, izrekoma dekliški šoli, delujó, ne more se nižje avstrijski zbor vzpodbujen smatrati, da predrugeči obstoječi šolski zakon, kateri je po inicijaturi in sklepom vis. zbora ravno za domače odnošaje napravljen. Razun tega treba je še uvažiti sledeče točke: Stariši potrošili so znatno vsoto, dokler se je njihova hčerka šolala ter postala ljudska učiteljica, katera vsota naj bi dekletu zagotovila tak položaj, da ji je osiguran kos vsakdanjega kruha. Ona je to tem bolj zaslužila, ker je morala ve-

liko marljivost razviti, da je dobila dobra spričevala kot učiteljica za nižje ali morda za višje ljudske šole.

V Nižji Avstriji je še vedno pomankanje ljudskih učiteljev, zato so vedno dobro došle ljudske učiteljice, če tudi omožene.

V današnjem času ne cvetó baš najboljše rože dekletam, in zelo redke so óne, katere zamorejo reflektovati, naj so še toli dobre in obrazovane, na pristojno omožitev. Bilo bi tedaj zarès grešno, da se onim dekletam, ki zamorejo solidno domače ognjišče ustanoviti, vzame ta sreča samó zato, ker so se posvetile vzgoji mladine, in da se tako napravi novi državljanski cõlibat.

S prisilnim odpuščanjem omožene učiteljice lehko se izgubi zelo dobra učiteljska moč, katere izguba bi se težko ali nikakor ne mogla nadomestiti s tujim učiteljem.

Dokler je tedaj veliko pomanjkanje učiteljev v Nižji Avstriji in dokler nižje avstrijska učiteljišča dovolj učiteljev ne usposobijo, naj visoki nižje avstrijski zbor to vprašanje nerešenim smatra in predlog, po katerem bi ljudska učiteljica z omožitvijo izgubila pravico učiteljevanja, dene od akta^a.

In zbor je zarès rešil, da imajo učiteljice nadalje brezpogojno pravico do omoženja.

— k —

D o p i s i.

Iz Gorice. Imenovanje. Okrajnimi šolskimi nadzorniki na Goriškem so imenovani gg.: gimnazijski profesor Josip Culot za mestni okraj Goriški; učitelj na učiteljišči v Kopru Josip Pich za ljudske šole z italijanskim učnim jezikom v okraji Gradiščanskem; Martin Sinkovič, učitelj na deški ljudski šoli v Trstu za okraj Sežanski; Fran Vodopivec, profesor na ženskem učiteljišči v Gorici, za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom v šolskem okraji Gradiščanskem; Fran Dominko, vodja ljudske šole in ravnatelj v Kobaridu za šolski okraj Tolminski.

S Krškega. Izjava. Današnji zbor »Pedagogiškega društva«, mnogobrojno obiskan od učiteljstva in slovenskega razumnístva, katera činitelja visoko cenita duševno probudo našega národa na podlogi dosedanjih napredujočih šolskih zakonov in se vsled tega nikakor ne moreta strinjati z Lichtensteinovim šolskim predlogom, preide o tej točki na dnevni red, ker je za trdno uverjen, da bodo naši poslanci in vlada vsled svoje previdnosti in navdušenosti za národno prosveto zaprečili vsako nevarnost, ki preti s tem predlogom sedanji šoli in samostojnosti slovenskega učiteljstva. Pač pa zbor, poudarjajoč dosedanje vzajemno delovanje slovenskega duhovenstva in učiteljstva šoli in národni izobrazbi na korist, s pedagogiškega stališča jako obžaluje provzročeno agitacijo proti slovenskemu učiteljstvu in sedanji domači šoli, katera je pri nas vseskozi verskokatoliška, a žalibog — premalo národna.

V Krškem, dné 1. marcija 1888.

Odbor.

— Pedagogiško društvo. Za tekoče društveno leto so nadalje vplačali letnino:

okrajna učiteljska knjižnica v Tominu; — g. Lunder Fran, nadučitelj na Raki; — g. Vrezic Ivan, učitelj na Raki; — okrajna učiteljska knjižnica v Kranji; — g. Vrančič Anton, učitelj v Zagradci; — g. Francelj Štefan, učitelj v Studenem pri Plavini; — č. g. Vrhovnik Ivan, župnik v Št. Gotardu pri Trojanah. (Dalje prih.)

Iz Postojnskega okraja. Skoraj običajno postalo je užé dandanes, da si razni stanovi snujejo društva in zadruge, da bi potem s združenimi močmi se mogli potezati za pravice, katere pripadajo njihovu stanu. Tudi slovensko učiteljstvo pričelo se je kaj veselo gibati v tem obziru. Naši sosedni sotrudniki na Primorskem imajo štiri okrajna učiteljska društva in na Koroškem pa osem. Najbolj napredovali so pa v tem obziru spodnještirski učitelji, kajti ti imajo užé devetnajst učiteljskih društev in ravno sedaj snujejo pa še »privatno podporno društvo slovenskih učiteljev« in »zvezo slovenskih učiteljskih društev«. Da bi pa bila zveza slovenskih učiteljskih društev trdna in mnogobrojna, treba nam je poprej zadostno število okrajnih učiteljskih društev in, žalibog, tukaj smo Kranjski učitelji zadnji. Ne smemo pa še nadalje rok križem držati, ampak posnemajmo marljive spodnještajerske sotrudnike ter ustanovimo si v vsakem